

ІГОРЮ ГИРИЧУ - 50

23 вересня ц. р. виповнилося 50 років українському історичу Ігорю Борисовичу Гиричу. За цей час ювіляр встиг зробити вже стільки, скільки переважна більшість істориків наврядчи досягне і за ціле життя.

Народився майбутній історик у Києві в родині службовців. Домашню бібліотеку складали, як і у більшості радянських людей, “прочетные книги”: дозволена художня література і ретельно відредаговані мемуари військових. Тоді книжки не справили якогось помітного впливу на обрання фаху історика. Проте батьки хлопця, хоч і не мали вищої освіти, але розуміли важливість культурного розвитку. Саме завдяки їм він познайомився з музеями. Молоді роки Ігор Гирич провів на масиві Микільська Борщагівка. Назва мікрорайону походить від монастирських сіл вздовж вже “напівпомерлої” на сьогодні річки Борщівки, що постачали відповідним монастирям продукти для “борщу”: Михайлівська, Микільська, Софійська, Петропавлівська та Братська Борщагівка.

Після закінчення середньої школи бажання займатись історією вже виразно оформилось, але великий конкурс на денну форму навчання на історичному факультеті Київського державного університету ім. Тараса Шевченка (зараз Київський національний університет ім. Тараса Шевченка) викликав у хлопця сумніви щодо успішності свого вступу. Тому він вирішив піти на вечірню форму навчання, але для цього необхідною умовою було працювати за фахом. Так у житті Ігоря Гирича з’явився Центральний державний історичний архів УРСР у м.Київ (нині - ЦДІАУК), який і став для нього справжнім “університетом”. Тут він вперше познайомився з наріжним каменем історичної науки - історичним джерелом, отримав змогу користуватись фаховою історичною літературою, дізнався про “заборонене українознавство”, зокрема і про “мейнстрім” своїх подальших досліджень - Михайла Грушевського. Формуванню як історика не в останню чергу сприяло і оточення в архіві, досить згадати прізвища Івана Бутича, Наталії Яковенко, Валентини Шандри, Віктора Страшко... Своєрідною віхою у становленні молодого дослідника також стало знайомство із Сергієм Білоконем, зараз доктором історичних наук, лауреатом Національної шевченківської премії, а тоді дисидентом, який старанно збирав архівні матеріали про репресованих і заборонених для згадок українських діячів.

Оформленню стійкого зацікавлення Михайлом Грушевським сприяв фактично випадок, коли на замовлення Сигурда Оттовича Шмідта (протягом 1968-2006 рр. голова Археографічної комісії РАН (Комісії Інституту слов’янознавства Російської Академії наук з археографії, архівознавства і суміжним дисциплінам), тепер її почесний голова) в архіві почалось планове опрацювання фондів “вітчизняних істориків”. Ігорю Гиричу дістався фонд Грушевських (Михайла, Олександра, Катерини, Сергія Шамрая та ін.). Ним були описані також фонди Володимира Антоновича, Михайла Владимирського-Буданова, Володимира Іконникова, Олександра Котляревського та ін. Жоден з цих описів на сьогодні не є опублікованим, хоч вони і перекладені українською мовою, але використовуються суто для внутрішнього користування в архіві. Пізніше виданий Ігорем Гиричем покажчик епістолярної спадщини Михайла Грушевського (*Епістолярна спадщина Михайла Грушевського: (Покажчик до фонду №1235 у ЦДІА України у м.Київ)*). - К., 1996. - 108 с.). У ЦДІАУК Ігор Гирич пройшов шлях від охоронця фондів до провідного наукового співробітника у Відділі публікації та використання джерел.

З 1991 р. життя Ігоря Гирича пов'язано з Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, де він з 2002 р. обіймає посаду завідувача відділу джерел з історії України XIX - початку XX ст. Тут він 23 лютого 1995 р. захистив кандидатську дисертацію *“Архів М.Грушевського як джерело для вивчення діяльності визначних постатей українського руху: (М.Грушевський, С.Єфремов, В.Липинський, М.Василенко)”*. Одночасно з працею в Інституті Ігор Гирич у 1995-2004 рр. був заступником головного редактора журналу *“Український історик”*; 1996-2001 рр. - завідувачем історичної редакції київського видавництва педагогічної літератури *“Генеза”*; 1999-2001 рр. - виконуючим обов'язки головного редактора видавництва *“Генеза”*; 2001-2002 рр. - директором видавництва Львівської богословської академії (нині - Український католицький університет); 2001-2002 рр. - заступником головного редактора журналу *“Україна модерна”*; 2002-2003 рр. - заступником головного редактора журналу *“Пам'ятки України”*; 2002-2005 рр. - заступником головного редактора (фактичним головним редактором) журналу *“Молода нація”*; науковим консультантом видавництва та благодійного фонду *“Смолоסקип”*; 2003-2010 рр. - заступником головного редактора журналу *“Історія в школах України”*; з травня 2009 р. - заступником головного редактора культурологічного альманаху *“Хроніка 2000”*; з червня 2011 р. - головним редактором журналу *“Пам'ятки України”*. З ім'ям Ігоря Гирича тісно пов'язані вже раритетні *“Старожитності”*, у яких він був відповідальним секретарем. Близько десяти років Ігор Гирич працює в редакції одного з найкращих на сьогодні фахових видань - *“Український археографічний щорічник”*.

У 1991 р. історик обраний дійсним членом Українського історичного товариства (США), у 1998 р. - членом-кореспондентом Української вільної академії наук у США, у 2005 р. - дійсним членом НТШ.

Особливе місце в цій діяльності дослідника, редактора, упорядника займає систематичне видання спадщини Михайла Грушевського: праць (на сьогодні вийшло 12 томів) та епістолярію (5 томів). Загалом бібліографічний покажчик Ігоря Гирича нараховує понад 600 позицій і продовжує динамічно зростати.

Наукову діяльність Ігоря Гирича можна охарактеризувати назвою однієї з робіт Льва Гумільова *“Кінець і знову початок”*, яка в даному випадку символізує еволюцію від історика-архівіста до історика-концептуаліста, коли пояснення історичного факту починає цікавити більше за сам факт. Числені розвідки ювіляра засвідчили, що він володіє доволі рідкісним на сьогодні даром говорити просто про складне, хоч і не має спеціального досвіду викладацької діяльності, яка добре *“тренує”* здатність *“кабінетного”* вченого доносити свої думки до широкої і не завжди фахової аудиторії. Головні свої дослідження Ігор Гирич ще не написав: це синтетичні праці про Михайла Грушевського, В'ячеслава Липинського, Андрія Жука, Олександра Кониського, український національний рух в *“довгому”* XIX ст., шкільний та вузівський підручники і ... докторська дисертація. Тому хочеться побажати Ігорю Борисовичу сил, здоров'я, наснаги та часу на всі ці праці.

У суто людському плані Ігор Гирич - чуйна, доброзичлива людина, позбавлена *“корифейської хвороби”* зверхнього ставлення до людей, щира, відкрита, з гумором, надзвичайно широкою ерудицією, яка легко та невимушено захоплює своїми інтересами інших.

Запитання *“50 років це багато чи мало?”* для кожної конкретної людини має свою відповідь. Стосовно ювіляра можна сказати, що у фізичному вимірі для нього це мало, а в науковому - взагалі мінімум, оскільки максимума Ігоря Гирича ми не знаємо.

СТАРИКОВ Г.М.